

ประเด็นปัญหาประเด็นปัญหาการใช้ยาในผู้ป่วยไตวาย

อาจารย์นาคยา แสงวิชัยภัทร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กรองกาญจน์ สังเกต

ลิขิตโดย อาจารย์ ดร. วิชชุดา เจริญกิจการ

โรคไตวายเรื้อรังเป็นปัญหาสำคัญทางสาธารณสุขและเป็นสาเหตุการตายที่สำคัญ ผู้ที่มีชีวิตรอดอยู่ จำเป็นต้องได้รับยาหลายขนาน ที่ใช้รักษาอาการของตัวโรคเองรวมถึงโรคร่วมต่างๆด้วย การคาดหวังจาก ประสิทธิภาพของยาเพื่อรักษาโรคนั้นเป็นสิ่งสำคัญ แต่อย่างไรก็ตามการใช้ยาหลายๆขนาน อาจพบปัญหาจาก ปฏิกริยาของยา อาการที่ไม่พึงประสงค์ของยาที่ใช้ด้วย ดังนั้นผู้ใช้ยา ผู้ดูแลรวมถึงบุคลากรทางการแพทย์ต้อง ตระหนักถึงสิ่งเหล่านี้ด้วย อาจารย์นาคยา แสงวิชัยภัทรและผู้ช่วยศาสตราจารย์กรองกาญจน์ สังเกต ผู้เชี่ยวชาญด้านการดูแลผู้ป่วยโรคไต จึงนำประเด็นดังกล่าวมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์การใช้ยาในผู้ป่วยโรค ไตวาย ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ยาที่ใช้ในผู้ป่วยโรคไตวายเรื้อรัง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่
 - 2.1 กลุ่มยาพื้นฐาน เช่น folic acid, phosphate binders, ferrous sulphate, sodium bicarbonate, vitamin B complex
 - 2.2 ยากลุ่มเฉพาะ ได้แก่ erythropoetin, antihypertensive, vitamin D
2. ยาที่เป็นประเด็นสำคัญในการเสวนา ได้แก่ phosphate binder ซึ่งเป็นยาที่สามารถจับกับฟอสเฟสในอาหาร เพื่อลดการดูดซึมของฟอสเฟสทางลำไส้ ชนิดของยากลุ่มนี้ได้แก่ calcium carbonate, calcium acetate, aluminium hydroxide, alummilk
3. การบริหารยา phosphate binder ให้ได้ประสิทธิภาพที่ดี คือการรับประทานยาให้ถูกวิธี ได้แก่
 - 3.1 ต้องรับประทานพร้อมอาหาร(ควรรับประทานพร้อมอาหาร(พร้อมอาหารคำแรกทันที) การรับประทานหลังอาหารจะไม่ช่วยลดระดับฟอสเฟตในเลือด กลับจะไปเพิ่มระดับของแคลเซียมในเลือดมากเกินไป
 - 3.2 ถ้าเป็นรูปยาเม็ด ควรเคี้ยวยาก่อนกลืน
 - 3.3 ระวังการเกิดปฏิกริยาระหว่างยาในกลุ่มนี้กับยาอื่น ๆ เช่น กลุ่ม Fluroquinolone ยาเสริมธาตุเหล็ก
 - 3.4 แม้ว่าระดับฟอสเฟตจะลดลงมาอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ยังต้องรับประทานยาต่อ และควบคุมปริมาณอาหารที่มีฟอสเฟตสูงต่อไป

- 3.5 ผู้ป่วยอาจได้รับยาจับฟอสเฟตที่มีลูมินัมเป็นส่วนประกอบ ให้ไปจับฟอสเฟตที่มีลูมินัมเป็นส่วนประกอบเป็นช่วงเวลาสั้น ๆ
 - 3.6 รับประทานพร้อมอาหาร ห้ามถอดหรือเคี้ยวแคปซูล
 - 3.7 อาจรวมตัวกับยาบางชนิด ทำให้การดูดซึมยาอื่นเข้าสู่ร่างกายลดลง ลดการดูดซึมวิตามินบางชนิด ควรให้ยาอื่น ๆ อย่างน้อย 1 ชั่วโมงก่อน หรือ 3 ชั่วโมงหลังจากให้ยา ช่วยลดระดับไขมันในเลือดได้ด้วย
4. ยาอื่นที่ใช้อยู่ในผู้ป่วยโรคไตวายเรื้อรัง ได้แก่ กลุ่มยาลดความดันโลหิต ธาตุเหล็ก(ใช้คู่กับการใช้ฮอริโมน erythromycin), โซเดียมไบคาร์บอเนต (ควรจำกัดโปรตีนขณะใช้ยา ระมัดระวังคั่งของโซเดียม), วิตามิน C (ห้ามรับประทานมากเกินไป เพราะจะทำให้ระดับ oxalate สูงขึ้น เกิดการตกผลึกในไต ทำให้ไตเสื่อมมากขึ้น), กรดโฟลิก (ไม่ควรรับประทานพร้อมผลิตภัณฑ์ที่ทำจากนม) ผลข้างเคียงและวิธีการใช้ยาในกลุ่มผู้ป่วยโรคไตวายเรื้อรังจึงต้องมีความระมัดระวัง จึงไม่ควรซื้อยารับประทานเอง และควรดูแลผู้ป่วยให้ได้รับยาอย่างถูกต้อง
